

ПАРАДИГМА ПОСТВОЄННИХ ЗМІН В УПРАВЛІННІ НАФТОГАЗОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Анотація: *Формування системної і комплексної парадигми управління є першочерговим завданням, виконання якого надасть можливість ефективного і якісного управління за всіма напрямками діяльності підприємства. Сучасна парадигма управління має бути спрямована, з одного боку, на управління бізнесом, а з іншого – на вирішення соціальних завдань. Нами здійснено етимологічно-концептуальний огляд парадигми управління, обґрунтовано необхідність її зміни. Зокрема, наголошено на чинниках, що викликають потребу такої зміни, на нафтогазових підприємствах*

Ключові слова: зміни; парадигма; менеджмент; нафтогазові підприємства

Abstract: *Forming of system and complex paradigm of management is a near-term task implementation of which will be given by possibility of effective and high-quality management after all directions of activity of enterprise. The modern paradigm of management must be directed, from one side, on a business management, and from other – on the decision of social tasks. It is carried out by us etymologic conceptual review of management paradigm, grounded necessity of its change. In particular, it is marked factors which cause the necessity of such change, at oil and gas enterprises*

Keywords: changes; paradigm; management; oil and gas enterprises

Як відомо, парадигма (від грецької – paradeigma) – приклад, зразок, у сучасному використанні можна вважати оригінальним способом виявлення концептуально представлених ідей, спрямованих на розвиток. Бабчинська О., пояснюючи етимологію даного поняття, вказує, що «...парадигма – це модель, зразок, приклад, форма, структура проблеми, ідеї, позиції або системи поглядів. Структурно поєднуючи різні елементи концепції, парадигма визначає методологічні, методичні, інструментальні функції, і, в свою чергу, відбиває суть, квінтесенцію обґрунтованої і сформульованої системи наукових поглядів»[1]. Понятійно-термінологічний словник «Менеджмент» пропонує наступне визначення даного терміна: «Парадигма — теорія, теоретична модель, яку мають і використовують як зразок постановки, обґрунтування, вирішення проблеми в межах певного предмета дослідження [2, с. 401]

Шумовська К. виділила за історичною характеристикою чотири парадигмальні революції:

- 1) парадигмальна управлінська революція епохи становлення людського суспільства;
- 2) парадигмальна управлінська революція епохи доіндустріального суспільства;
- 3) парадигмальна управлінська революція епохи індустріального суспільства;
- 4) парадигмальна управлінська революція епохи інформаційного суспільства [3].

Однак час, в якому ми зараз переживаємо глобальні соціально-філософські, структурно-економічні та світоглядні зміни, потребує формування і нової парадигмальної управлінської революції на основі загально визнаності концепцій і методів, які сформують її в окремих галузях діяльності соціуму. Мова, зокрема, йде і про управління підприємствами. Значна кількість визнаних фахівців в галузі менеджменту підкреслюють кореляцію між вимогами часу та зміною існуючої

парадигми управління підприємством, в результаті чого стане можливим підвищення ефективності функціонування підприємств та цілих галузей.

Слід зауважити також, що формування парадигми управління відбувається циклічно на якісно різних основах шляхом діалектичного переходу свідомого у несвідоме, пасивного в активне і т. д. Нова парадигма управління, таким чином, є рушійною силою, носієм прогресивного, кроком вперед – до нових вершин соціально-економічного розвитку та забезпечення гідного життя людини [3].

За своєю конструкцією парадигма є універсальною базою, єдиною основою, типовою моделлю побудови і застосування понятійного апарату, що описує загальнодоступне розуміння співвідношення, на перший погляд, абсолютно не пов'язаних між собою явищ або подій. Залежно від того, чи буде використана практика в процесах побудови і формах викладу системи уявлень про досліджувану проблему, визначається ефективність побудови і застосування інструментарію зіставлення теорії і практики, що забезпечує перевірку правильності наукових поглядів і концепцій [4].

Тому, в поствоєнний період адаптація інноваційних ідей до структурних змін, має відбуватися на основі прагматичної і конкретної ролі парадигми, за допомогою якої ймовірно уніфікувати і впровадити управлінські нововведення, обґрунтовано розкриваючи і представляючи сутність запропонованого підходу на зрозумілих, загальноновизнаних прикладах і аналогіях. Не винятком буде і нафтогазова галузь України, яка переживає динамічні зміни та трансформації.

Вважаємо, що нова управлінська парадигма поєднуватиме концепт якості з цифровізацією і з нього випливатимуть всі прийняті рішення, стратегії і реформи. Вплив цифровізації і цифрових технологій на бізнес-моделі виробничих підприємств потрапляє все частіше в коло зору науковців, як в Україні, так і в світі. Все частіше стається під впливом цифровізації відбувається зміна бізнес-моделі підприємства для збереження чи завоювання ринку.

Процеси цифровізації та цифрової трансформації виступають рушійними силами, що стимулюють зміни в корпоративному світі, основою яких є впровадження нових технологій, таких як аналіз великих даних, Інтернет речей, хмарні технології чи 3D-друк [5, С.115].

Дослідники цифровізації бізнесу виділяють три способи впливу діджиталізації на зміну їхніх бізнес-моделей [6]:

- оптимізація існуючих бізнес-моделей;
- трансформація існуючих бізнес-моделей;
- розроблення нових бізнес-моделей

Бізнес-моделі нафтогазових підприємств зараз перебувають на стадії спаду життєвого циклу і пошуку нових драйверів їх росту. І серед таких драйверів є цифровізація та модернізація. Однак кожен із них потребує детального окремого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабчинська О. І. Ключові аспекти сучасної парадигми управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2019. №5. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/32.pdf
2. Менеджмент: понятійно(термінол. слов. [авт.(уклад. Щокін Г.В., Головатий М.Ф., Антонюк О.В., Сладкевич В. П.]. — К.: МАУП, 2007 — 744 с.
3. Шумовська К. Е. Еволюція парадигми управління і соціальні зміни // *Економіка та держава*. 2012. № 1, С. 79-81
4. Лісова Р. М. Вплив діджиталізації на бізнес-моделі: етапи та інструменти цифрової трансформації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Випуск 24, частина 2. С. 114-118.
5. Harry Bouwman, Shahrokh Nikou, Francisco J. Molina-Castillo, Mark de Reuver. The impact of digitalization on business models. *Digital Policy, Regulation and Governance*. 2018. Vol. 20.No 2. P. 105–124. DOI : 10.1108/DPRG-07-2017-0039.

Гораль Ліліана Тарасівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Івано-Франківськ, e-mail: liliana.goral@gmail.com

Корнієнко Андрій Миколайович – аспірант кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Івано-Франківськ, e-mail: kugr2014@gmail.com